

Özəlləşdirmə iqtisadi siyasətin mühüm istiqamətlərindəndir

Ümummilli lider Heydər Əliyev Azərbaycana birinci dəfə hakimiyyətə gələndə kimi respublikamız SSRİ-nin xammal bazası rolunu oynayırdı. Doğrudur, bu dövrə qədər Azərbaycanda neft-kimya və neft maşınqayırma sənayesi, eləcə də gəmiqayırma sahəsində böyük uğurlar qazanılmışdı. Lakin ümumi inkişafda sənayenin çəkisi az idi. Xüsusilə aqrar sektorda acınacaqlı vəziyyət hökm sürürdü. Belə ki, məhsul min bir əziyyətlə Azərbaycanda yetişdirilsə də, onun emalı və hazır məhsula çevrilməsi başqa respublikalarda həyata keçirilirdi.

Beləliklə, məhsulun yetişdirilib araya-ərsəyə gəlməsində böyük əmək sərf edən Azərbaycanın gəliri çox cüzi idi. Həmin xammaldan istifadə edənlərin isə gəliri çox, zəhməti az olurdu. Həmin dövrdə Azərbaycanda yetişdirilən pambıq digər respublikalarda emal edilərək hazır məhsula çevrilirdi. Bu, təkcə pambığa aid deyildi. Digər aqrar məhsulların emalı da respublikadan kənar da həyata keçirilirdi. Biz də satdığımız həmin xammaldan olan məhsulu bir neçə dəfə baha qiymətə almaq məcburiyyətində qalırdıq.

Ulu öndər bu ədalətsizliyi aradan qaldırmaq üçün respublikanın sənayeləşməsinə həyata keçirdi. Ümummilli lider Heydər Əliyev yaxşı bilirdi ki, sənayeləşmə iqtisadi

di tərəqqi ilə yanaşı, həm də millətin intellektual inkişafına təkan verən amillərdəndir. Belə ki, hər bir yeni texnika və texnologiyadan istifadə yüksək səviyyəli kadrların hazırlanmasını tələb edirdi. Burada mühüm bir faktı da qeyd etmək lazımdır ki, həmin dövrdə aparılan sənayeləşmə siyasəti Azərbaycanın paytaxtı ilə yanaşı, regionların da inkişafına ciddi təkan verən faktor idi. Elə buna görə də regionlarda sənayedə çalışan yüksək kadrlar təbəqəsi formalaşdı.

Ulu öndər həmin dövrdə sənayeləşməni həyata keçirərkən onun effektivinə də xüsusi əhəmiyyət verirdi. Buna görə də Azərbaycanda xammalı olan sahələrin sənayeləşməsinə xüsusi diqqət yetirirdi. Beləliklə, respublikada xammal

istehsalı stimullaşdırıldı, onun emalının gəlirliliyi artdı. Məlumdur ki, həmin dövrdə Azərbaycan müstəqil ölkə deyildi, bütün məsələlər Moskvanın razılığı ilə həll olunmalı idi. Bizə qarşı olan münasibət, ikili standartlarla yanaşma da hər kəsə bəllidir. Bununla əlaqədar ulu öndərin gərgin əməyi sayəsində Azərbaycan SSRİ-nin aqrar xammal bazasından inkişaf etmiş sənaye respublikasına çevrildi. Beləliklə, ölkədə qeyri-neft sənayesinin əsası qoyuldu.

Ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra iqtisadiyyatın bütün sahələrində böhran yaşanırdı. Bu dövrə qədər mövcud olan müəssisələrin əksəriyyəti qismən fəaliyyət göstərirdi. Çoxu isə fəaliyyətini tamamilə dayandırmışdı. Ulu öndər 1993-cü ildə yenidən hakimiyyətə qayıtdıqdan sonra ölkədəki siyasi kaosla yanaşı, iqtisadi hərəmərçiliyi də aradan qaldırmaq üçün mühüm addımlar atdı. Bunun üçün bir sıra qanunlar qəbul edilərək islahatlar həyata keçirildi.

Ümummilli lider qeyri-neft sənayesini inkişaf etdirmək üçün dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinə qərar verdi. Çünki sərbəst bazar iqtisadiyyatının liderləşdirilməsi bunu tələb edirdi. Bu, həm

də ölkənin ümumi iqtisadi inkişafına təkan verən başlıca faktorlardan biri idi. Ulu öndər hakimiyyətə qayıdanda qədər “Azərbaycan Respublikasında dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsi haqqında” qanun qəbul edilsə də, reallıqda heç bir iş görülməmişdi. Bundan əlavə, qanunda bir çox çatışmazlıqlar, qüsurlar var idi. Belə olan halda ümummilli liderin bilavasitə rəhbərliyi ilə bu sahədə yeni, mükəmməl qanunvericilik bazası yaradıldı. Beləliklə, “Azərbaycan Respublikasında 1995-1998-ci illərdə dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinin Dövlət Proqramı” işləni hazırlandı. Proqram 1995-ci il iyulun 21-də Milli Məclis tərəfindən təsdiq edildi. Bu proqramda dövlət mülkiyyətində olan əmlakın özəlləşdirilməsinin təşkili, iqtisadi və hüquqi əsasları öz əksini tapmışdı. Qəbul edilən proqram nəticəsində dövlət mülkiyyətinin özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsinə başlanıldı ki, bu da yeni iqtisadi inkişafın əsasını qoydu. Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi ölkəyə xarici investisiyanın qoyulmasını da sürətləndirdi. Bu dövlət proqramının qəbulundan keçən 3 il ərzində Azərbaycan iqtisadiyyatına 1,5 milyard dollar həcmində xarici

investisiya qoyuldu. Beləliklə, həmin dövrdə Azərbaycan adambaşına xarici sərmayə qoyuluşuna görə MDB üzrə birinci yerdə qərar tutmuşdu.

Ulu öndər Heydər Əliyev bu istiqamətdə görülən işləri daha da sürətləndirmək, dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin əhatəsini genişləndirmək məqsədilə 10 avqust 2000-ci ildə “Azərbaycan Respublikasında dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin II Dövlət Proqramı”nı təsdiq etdi. Bu proqramın qəbulunun məqsədi iqtisadiyyatın infrastrukturunun təkmilləşdirilməsi və rəqabət mühitinin formalaşdırılması əsasında milli iqtisadiyyatı yüksəltmək, bazar münasibətlərinin iqtisadi əsası kimi özəl mülkiyyətçilər təbəqəsini formalaşdırmaq idi. Bununla yanaşı, iqtisadiyyata investisiyalar, o cümlədən xarici investisiyalar cəlb etməklə onun inkişafını təmin etməkdə. Hər iki dövlət proqramının qəbulu Azərbaycanda qeyri-neft sənayesinin müasir dövrün tələblərinə uyğun inkişafına təkan verdi.

Ulu öndərin bu siyasətini Prezident İlham Əliyev uğurla davam etdirir. Dövlət başçısı tərəfindən 19 iyul 2016-cı il tarixli “Dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi və idarə olunmasının səmərəliliyinin artırılması ilə bağlı bəzi tədbirlər haqqında” fərman imzalanıb. Sənəddə qeyd edilir ki, ölkədə iqtisadi fəallığı gücləndirmək və özəl təşəbbüslərə dəstək vermək, iqtisadiyyatda zəruri struktur dəyişiklikləri aparmaq və onun şaxələndirilməsinin təmin etmək, sağlam rəqabət mühiti formalaşdırmaq, habelə milli iqtisadiyyatın səmərəliliyini yüksəltmək məqsədilə dövlət əmlakının özəlləşdirilməsinin sürətləndirilməsi iqtisadi siyasətin mühüm istiqaməti kimi müəyyənləşdirilmişdir. Artıq bu fərmanın icrası istiqamətində müəyyən işlər görülür. Əmlak Məsələləri üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən 51 dövlət əmlakının özəlləşdirilməsi ilə bağlı növbəti hərraclar elan edilib. Komitədən verilən məlumata görə, bu hərrac Prezidentin məlum fərmanına uyğun olaraq həyata keçirilib. Hərraca çıxarılan əmlakdan 25-i respublikanın müxtəlif bölgələrində yerləşən və nizamnamə kapitalının nəzərə səhm paketinin 30-45 faizini təşkil edən açıq səhmdar cəmiyyətləridir. Həmin cəmiyyətlər iqtisadiyyatın müxtəlif sahələri, o cümlədən sənaye, inşaat, nəqliyyat, xidmət və s. sahələri əhatə edir.

Çiçik dövlət müəssisə və obyektlərinin özəlləşdirilməsi ilə bağlı elan edilən hərraca isə Bakı və Mingəçevir şəhərlərində, Daşkəsən, Qəbələ, Xaçmaz, Qax və Oğuz rayonlarında yerləşən 26 əmlak çıxarılıb. Bu kiçik dövlət müəssisələri sırasında müxtəlif sahələri əhatə edən xidmət, ticarət, ictimai işə, avtotəmir və digər müəssisələr var. Komitədən həmçinin bildirdilər ki, hər bir vətəndaş “açıq hərrac”larda iştirak edə bilər. Komitə yerli və xarici investorları, sahibkarları, iş adamlarını və mülkiyyət sahibi olmaq istəyənlərin hamısını özəlləşdirmədə iştiraka dəvət edir.

Sözsüz ki, Prezident tərəfindən imzalanan fərmanın icrası yaxın vaxtlarda öz müsbət nəticəsini göstərəcək. Belə ki, bu vaxta qədər fəaliyyətini dayandıran dövlət mülkiyyətinə aid müəssisələr yenidən fəaliyyətə başlayaraq ölkənin ümumi inkişafına öz töhfəsini verəcək. Özəlləşdirmə həmçinin qeyri-neft sənayesinin inkişafına yeni bir təkan verəcək, bu sektorda məhsul istehsalı kəmiyyət və keyfiyyətinə görə də artacaq.

Rüstəm KAMAL,
“Azərbaycan”